

Nr 31.

Av herr **Wallén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 3, med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt.

Den ekonomiska situation, som skapas av det nuvarande utrikespolitiska läget, är ägnad att inge de största farhågor för framtiden. Svårigheterna för utrikeshandeln ha allt sedan krigsutbrottet varit stora och konsekvenserna utav spärrandet av handelsvägarna västerut framträda allt starkare. Bindandet av stora penningtillgångar i samband med försvarets stärkande och olika slag av beredskapsåtgärder, de starkt ökade skatterna och de höjda räntorna — allt verkar i riktning att åstadkomma en åtstramning i fråga om det ekonomiska livet. Åtgärder för att hålla tillbaka prisstegringar leda, i den mån de icke taga hänsyn till svårigheterna för produktionen, ökade omkostnader och rimliga anspråk på lön för mödan för dem, som utföra det produktiva arbetet, till samma resultat. På liknande sätt verkar den kapitalflykt, varemot tyvärr för sent åtgärder vidtogos. Penningöverskottet, som förut fanns i våra banker, sparbanker och jordbrukskassor, förbyttes snart i kapitalbrist, och näringslivet kämpar på många håll med betydande kredit-svårigheter. En av vårt lands nyckelindustrier — byggnadsindustrien — har redan hårt drabbats av hämmande och förödande deflationstendenser, och skadorna härav torde redan vara svårreparabla för så väl näringslivet som för enskilda företagare. Minskad arbetstillgång och stegrad arbetslöshet kunna bli följden för arbetarklassen och en reducerad köpkraft hårt drabba vår handel.

I skarpt motsättning häremot framstår motiveringen för den i proposition nr 3 föreslagna allmänna omsättningsskatten. I stället för åtgärder för att främja produktionen och därmed även upprätthålla och stärka ett vacklande skatteunderlag synes den dominerande synpunkten vara att avlyfta och reducera köpkraften hos allmänheten. Omsättningsskattens övervägande »valutavårdande» karaktär, omtanken om att därigenom tillgodogöra staten pridförbättringar, som annars skulle komma näringslivet till del, framgår även av den roll dylika synpunkter spela vid bestämmande av skattens storlek. Därom säges i den till propositionen fogade utredande promemorian (bil. 2):

»För att skatten skall fylla denna (= penningpolitiska) uppgift får den ej tilltagas i för små dimensioner. Den bör vara av samma storleksordning som de speciella konsumtionsskatterna och alltså avkasta åtminstone 200 milj. kronor — — — i själva verket torde vissa av dessa skäl få ökad bärkraft under en period som den närvarande, då prisnivån befinner sig i rörelse uppåt. De mot skatten svarande pridförhöjningarna på konsumtionsvaror

komma nämligen då att fullt uttagas, och *skatten kommer därigenom att få en tydlig konsumtionshämmande effekt, vilket under nuvarande omständigheter måste betraktas som ett stort plus.*»

Genom ovan anförda uttalande vederlägges eftertryckligt uppfattningen, att enligt förslaget tendens omsättningsskatten skulle komma att helt eller delvis bäras av mellanhänderna. Detta skulle ju medföra att dess konsumtionshämmande effekt avsvagas, och, såsom av ovan anförda framgår, är detta ingalunda meningen.

Gentemot den föreslagna omsättningsskatten måste i dessa bistra tider starka betänkligheter anföras. *Skatten drabbar de ekonomiskt svaga och minst bärkraftiga hårt.* Särskilt kännbar blir en sådan beskattning av nödvändighetsvaror, livsmedel såsom kött och fläsk, ost, ägg, fisk och trädgårdsprodukter. Svåra återverkningar för folkförsörjningen kunna även befaras av en skatt, som drabbar utsäde, jordbruksmaskiner och annat för livsmedelsproduktionen nödvändigt. Fördyringen av kläder, skodon o. s. v. blir även för den enskilde kännbar nog.

Och, märk väl, denna beskattning drabbar den *barnrika familjen och den lille inkomsttagaren*, som för sitt nödortft förbrukar allt som han förtjänar, hårdare än andra. I synnerhet i nuvarande tider, då inknappningarna likväl bli kännbara nog, och arbetslöshet och brist hota mången, synes en sådan beskattning icke böra komma i fråga.

Men, säges det, staten behöver pengar. Detta är obestridligt, men skulle dessa icke kunna uppbringas på annat sätt? Riktigheten av denna senare uppfattning bestyrkes av att finansministern uttryckligen betonar huru stort det föreliggande statsfinansiella problemet är, och att det ingalunda löses genom åtgärder av den omfattning, som i propositionen ifrågasättes. Den föreslagna omsättningsskatten har, som ovan antytts, beräknats skola ge 200 milj. kronor. Då skatten avsetts att träda i kraft den 1 januari 1941, innebär detta att under innevarande finansår endast hälften kan komma att inflyta. Detta belopp reduceras även kraftigt redan därför, att allmänheten innan dess givetvis skall söka att förse sig genom inköp i god tid. Ur denna synpunkt har på goda grunder angivits, att skatten innevarande budgetår kommer att ge ungefär 75 milj. kronor. Vidare är att märka, att redan från ansvarigt håll ställts i utsikt ett helt stödprogram för att hjälpa skattens offer. Genom ett system av rabatter, pensionsförhöjningar m. m. synes man vilja hjälpa de mindre bemedlade, men detta leder otvivelaktigt till att skatten till icke oväsentlig del kommer att åtgå för motverkande av det ökade behov och hjälpa det vidgade understödstagarklientel, som den bidrager att framkalla.

Härtill kommer den ogynnsamma effekt, som den utpumpning av köpkraft från allmänheten, vartill omsättningsskatten tydligen syftar, kommer att medföra. Redan ha ifrågasatts omfattande statliga arbeten för att motverka den skärpta depressionen, liksom ökad hjälp åt en stegrad arbetslöshet vittnar om detta.

Angående betydelsen för statsverket av de problematiska belopp, som skatten under sådana förhållanden skulle kunna komma att tillföra statsverket

som slutlig behållning, kan man draga vissa slutsatser av ett uttalande av finansministern i debatten i första kammaren vid remissen av denna proposition, på tal om besparingar av motsvarande storlek. Han yttrade därom:

»Och det är i detta sammanhang som det — jag vill icke säga är av underordnad betydelse utan — icke är av någon betydelse alls, huruvida man på ett område kan minska på en eller annan miljon eller ett eller annat tiotal eller kanske, skulle jag vilja säga, ett hundratal miljoner, om det vore möjligt att göra det, därför att storleksordningen av detta finansieringsproblem icke beröres därav.»

• Det förefaller icke troligt att den allmänna omsättningsskatten skulle som nettobehållning kunna tillföra statsverket större belopp än de av finansministern ovan berörda.

Under åberopande av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 3 om införande av allmän omsättningsskatt.

Stockholm den 2 november 1940.

Otto Wallén.
